

სამჭოთხ სელოვნება

GOBETGROE
UCKYGGTBO
SOVIET
ЯРТ
SOWJETKUNST
ЯРТ
SOVIETIQUE

1971

შემდეგ წლებში მტკიცდება საბჭოთა კავშირ-ირანის მე-
გობრული ურთიერთობა. ამ ორ მეზობელ ქვეყანას შორის უფ-
რო მეტად ვითარდება საგარეო-საგარეო თანამშრომლობა, ფარ-
თო ეკონომიური და ტექნიკური, კულტურული და სამეცნიერო
ურთიერთობა. ფრანკის ისხამს ირანელთა სანუგეარო ოცნება — სა-
ფუძველი ეყრება ეროვნულ მშენებ მრეწველობას. საბჭოთა კავ-
შირის უშუალო დახმარებით შენდება ისპაჰანის ქარხანა — ირან-
ის პირველი მეტალურგიული საწარმო, მანქანათსაშენი ქარხანა
არაჰუმი, ჰიდროტექნიკური ნაგებობანი, ელექტროგამაგები და ა. შ.
რამდენიმე ხნის წინ მუყარაში ჩადგა 1200-კილომეტრიანი ტრან-
სირანული გაზსადენი, რომელიც ცისფერ სათბობს აწვდის ამი-
ერკავკასიის რესპუბლიკებს.

სადღე ჰედაიათი

თქმულება სიყვარულს

ნარკოპოპი

სამომავლობიანი პიესა თოჯინების
თეატრისათვის

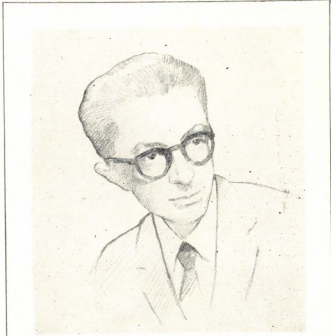
მომავლი პირები:

- შემომავლი
- გაბრიელ ფაშა
- მიხეილ ეფენდი
- მოლა აზრაიელი
- ისრაფილ ბაბი
- მუსიკა შიშინი
- გამამთავარი აბაში
- დოდაგამთავარი მება
- სამომავლი ბინადარი ქალიშვილები: ჰურიები და გეგე-
- ბი — ლოლა, მიხეილ, სილი, სირაფიშა.

პირველი მომავალი

ბრწყინვალე დარბაზის ცენტრში პატოხანის თვლებით მოოქ-
ვილ ტახტზე ზის ოქრომკეთი ნაქარ ტანისამოსი გამოწყო-
ბილი გრძელწერა და თეთრთხიანი მიხრწილი მოზუცი, რო-
მელსაც სქელმუშებიანი სათვალე უყვითა და ოქრომკეთი ნაქარ
მუთაქებზე დაყრდნობილი, უკან უდგას შავიანი მონა გა-
მომავლი, თეთრკანიანი ქალიშვილი კი მარჯვით უგრძელს
შემომავლს.

ტახტს ორივე მხრიდან იცვენ შემომავლიდან დახლოებული
პირები. გაქმეული დგანან: აქეთ — გაბრიელ ფაშა და მიხეილ
ეფენდი, იქით — მოლა აზრაიელი და ისრაფილ ბეგი. ისინი რომა-
ელი ჯარისკაცების მსგავსად არიან აღჭურვილნი ჩაქნებით, ჭა-
ვის პერანგებით, მაღალი ჩექმებითა და ფარებით; გრძელი ხელე-
ბი ჰქონდათ და დაეცლილი ფრთები მხრებზე აქეთ გაწყოლილი.
ყურადღებებს იქცევს მოლა აზრაილის თავის ქალა, მხრებზე მო-
დებული შავი მოსახამი და გრძელი ცულო, რომელიც ხელის

თანამედროვე ირანის საზოგადოებრივ ცხოვრებასა
და ლიტერატურაში სადღე ჰედაიათს (1903-1951 წწ.)
განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს.

თანამედროვე საარსული მხატვრული პროზის ფუ-
ძემდებელი და აღიარებული ოსტატი ჰედაიათი არა
მხოლოდ დიდი მწერალი და გამოჩენილი სწავლული
იყო, არამედ მუსიკისა და მხატვრობის შესანიშნავი
მცოდნეც; მწერალი თავისუფლად ფლობდა მხატვრულ
ფუნქს, ზოგჯერ გრაფიკულად თვითონვე აფორმებდა
თავის წიგნებს.

1946 წლის ბოლოს პარიზში დასტამბა ს. ჰედაია-
თის პიესა „თქმულება სიყვარულს წარმოშობაზე“, რო-
მელიც მან 30-იან წლებში დაწერა. ამ ანტირელიგიურ
ნაწარმოებში გროტესკულადაა აღწერილი სამოთხე და
მისი მკვიდრნი.

აღნიშნული პიესის ილუსტრაციები შექმნა და პო-
პულარული ყოველკვირული გამოცემის „ლელტრ
ფრანსუზის“ ფურცლებზე გამოქვეყნა ცნობილმა
ფრანგმა მხატვარმა ეან დეფელმა.

ნაკვალად უჭირავს. უკან დგანან ბაღდადით თავდაშენებული
და სურბით თავდებობილი ჰურიები, რომლებსაც შორიდან
თვლებით ელაცდებიან ლოლაშები. კუთხეში მდგომი მაღალი,
წვერებცანცარა, წარბაზილი მუსიკა შიშინი მუშტრის თვა-
ლით ათვლიერებს დამსწრეებს. მას წოწოდა ქუდი ახურავს,
წითელი შინელი მოუსხამს და ორღესული ჰქონდა. თხელ გამ-
ქვირაველ კანებში გამოწყობილი ჰურიები და ფერიები ზურნას
აქვერდნებენ, დოლსა და დარბას ახმიახმებენ და მღერიან:

გულს ველოდ გაქრა და ჩქილი არ უნდა, არ უნდა,
გასიერნება და ვარდი ტბომა არ უნდა, არ უნდა!

ერთ-ერთი ფერია ცუცვის დროს თქმულებს ათამაშებს, სიმღერის
დამთავრებისას კი მანქანა-გარეხით უახლოვდება შემომავლს და
დარბას ეკლუცად შეუთამაშებს. შემომავლი ფულს უდგებს შიგ
და მუტრბიებს ხელით აწივებს — მუსიკა საჭირო აღარ არისო.

შე მოქმედო (უბეშო ხელს შეიყოფს, ქაღალდის ნაგულგას ათხოვრების და კითხულობის): დაჟ, აგრე იყოს: გეტყვი, რაშიც არის საქმე (სერწყვებს ყლაპავს). თუშ-ცა მოვუხდო, ჯახი და ღოფე აღაო მერის ძეგლუეზ-ოად, მაგარა რაშდებოშე დღეა, რაც თავაღლეოაჟ გუშაძო. სიხათლით დავიწყე, მერე მხელეთი ძველ-ფეი, შიგაყლოც ცა, წყალი, ქვები და ა.შ. (ძვირე ჯა-უშა). ალა იხიდა ჩემი ბელოვება, ძალა და ოლეა-ოგა ასრულად გათოვადეაჟო, რომ ყველას ნიადაგ ჩე-მი სახელი ეგვროს აიოზე. გადავწყვიტე, დღედაიწა, რომედაჟ მშის სისტემაში იატონა და მშის საფე-ცადაც ითელეა, სულდგეზულებით დავასახლო. მათ იფუფეს, როფულაც სახელად ადამი ერევიეა, იმე თარ-გეე გამოფეიოჟე თიხიდაჟ და მას დავუოთოილებე ყვე-ლა აოსეულ ეთილებეა.

(გაიხრის თოქონების ძეგახილები: თჰ, თჰ! ყოჩაღ! ბა-რაქალ! ვაშა!)

შე მოქმედო. ბე მსურს, რომ ადამი არა მარტო დედაში-წის გაიხეგელი იყოს, არაჟედ ყველა ახეგლოთი, ფე-ოია, აჟოია და ღოლში ეხოოჩილეოთდეჟ და თავყაჟ საციდეჟ მას.

მუსიო. შეიოთახი (წინ გამოდის და შემოქმედს სიტყ-ვას აწყვეტბებს) აბა, ბაშ ბე ვიბა ვარ, აღარაფეოი თეკითეჟა (დამსწერებში დიდი იოქოლი და მითქა-ოთქეჟა)?

შე მოქმედო. (აენთო, სახეზე ლუმერმა აჰკრა). ვე-ვის ჟიდეგ ძეკიათებსა? მხა ჩაიწყვიტე!

მუსიო. შეიოთახი (ღიბსოქ). ძმ! ადამს დავემორჩი-ლებე? ძე ცეცხლიდან ვარ, ის კი თიხიდაჟ იქნება საფეო!

შე მოქმედო. (გაბრიელ ფაშას). მომაცილე ეს კაცუნა და გაოთე გაუძახე!

მუსიო. შეიოთახი (სახეს მანჭავს): მამ, თუ ასეა საქ-ბე, მე თვებ გიგვებოთ თვალის სერს! მამ ადამს გა-ვაცურეო და პიოთ ჩალაგამოვლეზულს დავტოვებ (აღფეთქებოლი დამსწრეობი აყავადიოა). გაბრიელ ფაშა საყელოში ჩაველებს ბუთო შეითანს ხელს და კინწისკვით გაავლებს გარეთ. შორიდან ისმის მუსიო აეთიანის ზღუქუბი).

შე მოქმედო (ოთხ უახლოეს მსახურს მიმართავს): თვებ დარჩით, სხვა ყველა წავიდეს, თავის საქმეს ეყოოს!

(ცხვრჩამოშვებული ფერიები და ჭურიები გადიან. სირმეჟ სუფეს)

შე მოქმედო. თავის მოსაფხანად არ მეცალა, მთელი დღე საყაროს გარჩნაჟ ვეშაოდი. აბო თეკიერე, ცოტას დავისენებ-მეოქო! მართალია, მე ვიოთი ვარ დანაშავე, მუსიო შეითანი გაავთამაჟე, ძალიან თავ-ხელობს. გაბრიელ ფაშა, რას იტყვი?

გაბრიელ ფაშა. დიხ, ბაჩონო! მუსიო შეითანი თავს გავიდა.

შე მოქმედო. რაკი ასეა, მუსიო შეითანის ჯიბრზე ხეალ-ვე მოკვიდე ზელს საქმეს. შეითანის დანახეჟ არ მიწ-და. ვერბანებ, სამოთხიდან გააჟეო.

გაბრიელ ფაშა. როგორც გვიბრძანებთ, თქვენი სი-ტყვა კანოხი!

შე მოქმედო. სანამ საქმეს შევუდგებოდა, მინდა მოგე-თხოვოთ, მანტერესებს, რა აზრისა მათ (თიხი-ვე მსახურთ მორჩილების ნიშნად თავს უქნევს შემოქ-მედს).

შე მოქმედო (მიმართავს გაბრიელ ფაშას): აბა, შენ! როგორ მოგეწონა ჩემი გეგმა?

გაბრიელ ფაშა. თქმა არ უნდა, შესანიშნავია, მაგ-რამ ერთი რამ არის სანტერესო. მაინც რა ზედი-კლით თიხისაგან შექმნილ არსებებს?

შე მოქმედო. ამაზე ხეც ზვერი ვიფიქრე. უთანხმოებას ჩაითვადებ მათ შორის და მერე ერთმანეთს დაერე-ვინ.

გაბრიელ ფაშა. ამ შემთხვევაში მათ მოდგმას დიდი ხნის თიხისაგან არ უწყობს. ვერც მათი ფადიშაჟი, თიხისაგან საკეთები დამი, იოგინებს დიდახს, ჭა-ბა-შა მასაც უნდა, ქვეშვერდონები თუ არ ყოფილა, ვიგაჟე იბატონებს?

შე მოქმედო. მართალი ხარ. შენ რას მირჩევ?

გაბრიელ ფაშა. ყოველმა არსებამ თავის მსგავსი უნ-და წარმოშვას და აჟრის მარცვალეით ასჯერ იმა-ტოს.

შე მოქმედო. ყოჩაღ! კარგად მოვიფიქრებია!

გაბრიელ ფაშა. ოღონდ ერთი დარეკლება იქნება დასაძლევ: ზოგი არსება შეიძლება ისე გამრავლდეს, რომ დედამიწაზე აღდგოი აღარც დარჩეს აუთოცხებელი. ძლიერი სუსტს გადასახლავს, ზოგსაც საკვები მჭოე-ლევა და ტყდება ერთი ორთმარიალი.

შე მოქმედო. ბრწყინვალე აზრი მომივიდა! გუშინ სა-მოთხეში მეზაღმე სარველა ბალახები გამარგლა. გა-მოვლამარგაჟე. მითხრა, ასე იმიტომ ვაკეთებ, რომ მიწას ძალა არ დაეკლდეს და ყველივინ უაჟეზოდ არ დარჩნებო. ჩვეც ასევე მოვიცეო.

გაბრიელ ფაშა. ამ არსებების თავის ნებაზე მიშე-ბა არ შეიძლება. ვინმე უნდა განაგებდეს მათს ბე-ლიდალს, მათი ყოფა-არყოფის საკითხს. თუ ზოგი არსება ზედმეტად მორჩილდება, მათ სულგნის ხომ უნდა დაეატროხოს ვინმე, რომ წონასწორობა აღდ-გეს?

შე მოქმედო (მოლა აზრაილს): მოლა აზრაილ?

მოლა აზრაილი. გისმენი, ბატონო!

შე მოქმედო. ეს საქმე შენ უნდა დავგალოთ.

მოლა აზრაილი. გემუდარებო! მოგხუცდი! მაპატი-ებო, მაგრამ ამ საქმეს თავს ვერ გავართებ.

შე მოქმედო (გაბრუნებულო): საოცრად! დღეს ჩემმა ნახებრმა ხამდოლაჟ პიოი შეკრეს: ყველამ ენა შე-მომიბრუნა. ჯერ იყო და მუსიო შეითანმა მიშუთლა, ახლა კი მოლა აზრაილმაც აუბა მხარი. ჩემს მტერს ჭკონდეს თქვენი იმედი. წაიღ და მოიხსი ასეთი ხალ-ხის მადლო!

მოლა აზრაილი. (ტირიფის ფოთოლივით ცახცა-ხებს): მაპატიებ და მომსალოთო გაბრიელ ფაშა, შე-ნი ჭირიდა, სამოთხიდან ნუ გამაღდე! კი მაგრამ, რა მიხეზნი ამოგართვა მათ სულენი?

შე მოქმედო. გე შენ არ გეკითხება! საბაბის გამონახეა ჩემზე იყოს (მოლა აზრაილი თავყავს სცემს, შემოქ-მედი იცინის).

შე მოქმედო. მიხეილ ვუფნდი!

მიხეილ ვუფნდი. გისმენი, ბატონო!

შე მოქმედო. საშუალო ზვერი გვაქვს. საანგარიშო დაჟ-თრები შემოიტანენ! ვინ იცის, კიდევ რამდენი განაჟ-წერი და მონაგარიმე დავგვრებო. კარგად იანგარი-შე. სამოთხის წყაროს აუზი რომ შესაკეთებელი იყო, რა ქენა? რამდენი ჯდება?

მიხეილ ვუფნდი. დიხ, ბატონო! სამოთხის წყაროს აუზი შელესეს და დააცემუნტეს, სადაც დამსკდარი იყო, მაგრამ ანგარიში ჯერ არ წამოშუდგენიო.

შე მოქმედო. სახელისონ უსტრეგმა მოსაყვამ, მია-ლაგ-მოლაგონ და ხელსაწყობები გამომშადინ. ზეა-

ლგე შევედგებოდა მუშაობას, შეითანს რომ თავალი და-
უდგეს და ენა მუცელში ჩაუვარდეს. უბრალოდ, რომ
მომიშვანოდ ასი ქურუნი! ტომარა თიხა, ასი ქურუ-
რი კასრი წყალში, ასი ქურური გოდორი, ასი ქურუ-
რი კიბე, ასი ქურური საცედი, ასი ქურური ნიჩაბი,
ამდინელი ფარსი, ნავახი, წერაჭეი, ბარი, ხერხი,
სატკეპნი, ყველაფერი მზად იყოს!

მ ი ხ ბ ი ე ფ ე ნ დ ი. დიხა, ბატონო! ზურმუხტის თაღე-
ბიან სასახლეში სახურავია შესაკეთებელი, წყალი ჩა-
მოდის.

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. ამდენი ხარჯის გაწევა შეიძლება? კიდევ
თბილისი რამეს?

მ ი ხ ბ ი ე ფ ე ნ დ ი. უკაცრავად, მაპატიეთ, ბატონო!

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. უთხარი, სამთხვე სწრაფად მორწყან
და მოსაუფთავო. აფსუსი არ არის, რომ ჩემი მსაფსო
და ჩემი თარგზე შეტყეწილი ანგელოზი მიწაზე ცხოვე-
ლებს შორის ცხოვრობებს? მე მას სამთხვეში გაგა-
ზავნი, დატკეპს იქაურობით. თქვენ კი ყველამ მას
თაყვანი უნდა სცემო!

(თთხივე მსახური თანხმობის ნიშნად თავს უქნევს)
დიხა, ბატონო!

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. ისრაფილ ბეგ, რატომ გაჩუმებულ-
ხარ?

ი ს რ ა ფ ი ლ ბ ე გ ი. თქვენს ბრძანებას ველოდები, ბა-
ტონო!

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. ისრაფილ ბეგ! შენ ადამის ერთგული ლა-
შა იქნები, მას უპატივობ. ფსონიდა იყავი, შეითან-
მა არ შეაქდინოს. მსრუტელობა არ მოვალთ და რო-
გორც კი რაიმე საფრთხე დაემუქრება, მაშინვე საყვი-
რი აახმინებ.

ი ს რ ა ფ ი ლ ბ ე გ ი. თქვენი მონა-მორჩილი ვარ, მიმ-
სახურეთ, ბატონო!

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. ბარაქალა, კარგად გამოგივიდა!

ი ს რ ა ფ ი ლ ბ ე გ ი. მე ხომ აქ დაგვიბადე, თქვენი გა-
მოსწრდილი ვარ.

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. ადვილი საქმე არ გვეგონოს. თავს თუ გა-
ართმევ?

ი ს რ ა ფ ი ლ ბ ე გ ი. თქვენ უკეთ მოგესწენებათ. გუშინ
რომ ფერისი ღოღამი გუარკუთხებოდა. ხომ მე შევა-
ტყობინეთ და თქვენ ისინი ჯოჯოხეთში გაგზავნეთ.

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. მე თქვენი ყველაში გამაყოფილი ვარ,
მეარსად გარბილ ფაშას მაინც ვერაფერი შეიძლება.
გულსაბედლად ვამბობ, ძალიან მიყავს. კმ, კმ, ჯე-
რეობა ერთად აგვიტკარებია! აფსუს. რა სწრაფად
აფორინდა ჩვენი ყმაწვილკაცობა! რამდენი კარგი რამ
მაინდობს! აჰ, ახალაგზნობა, ახალაგზნობა! (გა-
ბრიელ ფაშა ამდინორცხავა, ფრთები აგულუყავდა გაშა-
ლა. მიხეილ ეფენდის ძალი ფეხი ფრთის ქვეშ აქვს
ამოღებული და თაღუნა).

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. აბაბილ ფაშა!
გ ა ბ რ ი ე ლ ფ ა შ ა. დიხა, ბატონო!

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. შენ ძალიან გენდობი, ჩემს საქმეებზე
თავლი გაბრუნოს, არაფერი გამოგჩერეს. ახლა აქ დარ-
ჩი. თქვანი კი (ისრაფილ ბეგს, მიხეილ ეფენდის და
მოლა არჩაბლს) წადით!

(გაბრიელ ფაშა რჩება, სხვები კი ზღაპრულად გადიან).
შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. ძლიერ არ დარჩენილ მარტო! წადი, ერთი
თაღუნო რძის ფლაგი მომიტანე. წყალშიმც იყოს, სიბერ-
ე ძნელი ყოფილა, სიბ ქაბაყ შეიქმნება! (გაბრიელ
ფაშა გადის. შემოქმედი ახვლებს, თავლებს ხუტყებს.
ჯერ მარჯვენა, შემდეგ მარცხენა ხელის თითებზე)

მარჩიელობს. შემოდის გაბრიელ ფაშა, ქვაბით რძის
ფლაგი შემოტანს და შემოქმედს თეფშზე უსხამს).

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. (ღიმილით). სანამ შენ გასული იყავი, მე
ჩავეუთქე, თითქოს კარგად გეძროდის!

გ ა ბ რ ი ე ლ ფ ა შ ა. (ცუდად რატომ უნდა გამოსულიყო?
შემოქმედს წინ რა დაუდგება (შემოქმედი ხარბად და-
ეძგერა ფლაგს)? მოითმინეთ, გულსაფარს მოგართ-
მეთ. (შემოქმედი იყინის, საქმელი პირიდან წყურბ-
ზე გადის). გაბრიელ ფაშამაც ჩაიჭირებია).

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. ნახე, რა ონი გუყო დედამეწას, სულ
ავიკლდე იქაურობას! ჩვენ დიდილი მივირთვეთ, აქე-
რან სიერს გუყურეთ და იცნეთ.

(ფარდა ეშვება, ფარდის იქიდან ისმის ხმაშალალი
სიცილი, შემდეგ სიმრე ჩამოვარდება).

მეორე მოქმედება

მოჩანს დიდი სახელობი, რომლის გასწვრივ, ოთახის მოთელ
სიკარგზე დგას ვიწრო, ხელსაწყოებით სავსე მაგიდა; მაგიდაზე
აწყვეია: კოლმები, მიერსკიკი, სასწორი, ელმუტრომანქანა, ფარ-
გალი, გონიო, დუვა, კოხები, სხვადასხვა ფერის სიბოთი სასეს
ჭურჭლები. ბუხარის თავზე ჭრავი ჩრიალობს. დაჯახთან წყალზე
აჩლიქები თიხა ყრია, გვირგვინი კი, მიწაზე—საქარა, თაყინა,
ნიჩაბი, წერაჭეი და სხვა მაგიდადია. მაღალი სარკის ფიხ, სა-
ვარძელ დახა. სახელოებადაცოცოლ შემოქმედს ცისფერი კვარ-
თის კალთები მაღლა აქვს ქამარში აკრეფილი და სახელისწოში
ბოლოთს ცემს. გაბრიელ ფაშა ნიჩაბი თიხას ზედს.

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. (გაბრიელ ფაშას) ეგ თიხა აქ დაყარე.
გ ა ბ რ ი ე ლ ფ ა შ ა. ახლავე. ბატონო (პარულებს შემოქ-
მედის სურვილს, ხენგმის და სახელთი ოფლს იწ-
მენდს!)

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. ძალიან დაჯალალო?
გ ა ბ რ ი ე ლ ფ ა შ ა. რა მნიშვნელობა აქვს ამას?

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. მეკ არაპატივმოცილი ვარ. მექაქსე დღეა
წელსი ვარ გასწვრივითი მოქმედი. ერთი წუთითაც
არ ჩამიშვებოდა. მოთხიხი ბუშის—ნიჩაბარები, მიხუ-
თე დღეს ცხოველობს შექმნი. დღის წარწერი თიხით
სიბოლთს აგაჯიკეთე. უსწრმზარე ცხოველობა, თავი აპა
აქვს. ფსონიხი კი — იქ (ანგერებს). საუკეთესო თიხა
ადამის შესაქმნელად მაქვს გათანახული. ნახვარი სა-
მუშაო უკვე აკეთებლობა. თიხა მაინც მრჩება და ბა-
რემ სიბოლთს აგაჯიკეთე. მერი კი ისევე ადამს მიჯუნ-
რუნდები და მიშვიდეთ თიხს შეკიდობათ მობრძანდეთ,
ისილთ და თაკაბით ჩემი ნასესლაყო.

გ ა ბ რ ი ე ლ ფ ა შ ა. ამის შექმნა დიდ სირთულეს არ წარ-
მოადგინს. ნუ გამიწვრივებ, შეიძლება სისულელეს
ვამბობდე... რაოა მინდობა მეკათხა...

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. თქე!

გ ა ბ რ ი ე ლ ფ ა შ ა. ახსოვთ, ბატონო! მუშაობა მიკრ-
ბებისა და მწერების შექმნით დაიწყოთ, დასაწყისში
უფრო მეტი სიძნეოობის გადალახვა მოგიხდა. დი-
დრ ახლა. ადამის შექმნის დროს სიჭა გაჯიკრა, რას არ
ხმამოგდით: მიკრასიკი, ოანიკი, პინიკი. მერი
საქმე თანათან გადალახობ. სხვების გამოძიწვა ისეთ
სირთულეს ათარ წარმოადგინა.

შ ე მ ო ქ მ ე დ ი. რიკაა! ჩემი წალობით საქმეში ჩახვო-
ლი ხარ. ძირწის ხლოთიბაშიც ერკვეი. ახლა მის-
რათ მიჯიკრა? ახი ჩემზე! შენ სრული ჭკუაზე ხარ? ხო-
ლი ჩაწაფა მინდობა და ამიტომაც ისინი უფრო
ადრე შექმნი. ადამიანის დროს სიჭა გაჯიკრა, რას არ
ხმამოგდით? დიდი დანახვა, დიდი საათის წინ სარკის-
თან ჩემს თარაზე მაიმინდის რომ ეძიწვადი? კვლავ
გაბრიელის დიდი. ხელი გაიწვადი.

გ ა ბ რ ი ე ლ ფ ა შ ა. ახლა რას მიბრძანებთ? გისმენთ,
ბატონო!

1 ქურუნი — ნახვარი. მილიონი.

შემოქმედ. ოთახის კუთხეში რომ ოთხი მორია, აქ მოიტანე!

გაბრიელ ფაშა. სპილოს ფეხებისთვის?

შემოქმედ. ყოჩაღ! შენც გაგეხსნა გინება!

(გაბრიელ ფაშას ხის მორები მოაქვს და მათ გარშემო ოთახს უსვამს)

შემოქმედ. ახლა ეს მორები თიხის გროვამი ჩაარქვე ოთხივე მხარეს. კისერზე თავი მიამაგე, ის თიხის ბეჭდები მომაწოდებ (ურევნებს. გაბრიელ ფაშა ბრძანებას ასრულებს).

შემოქმედ. (სიცილით) გაბრიელ ფაშა! ბრწყინვალე არსი მომივიდა! საკავარისი მილი მოიტანე, თავსე მიამაგრე. უკვე დათბა! უზუზროდაც იოლადა გავალთ. ორი დიდი ღვანში მოიტანე და თავზე აქეთ-იქედან მიაკარი. არ დაგავიწყდეს, რომ ცხვილთან სხეულის ლუწი ნაწილები სიმეტრიულადაა განლაგებული, ხოლო კენჭი კი — შუაში.

გაბრიელ ფაშა. დიახ, ბატონო!

(შემოქმედი მაგიდიდან სალამურს იღებს, სპილოს კლდევე ამოუღებს და უბერავს. გაბრიელ ფაშა იქვე მიირბინა და უყურებს. უყურად თიხის მასა ამოძრავდა. შემოქმედმა სალამური გამოადრო და უკან დაიხია. სპილო ხორთუმს იქნევს, დავიწლე რაკავს და ისე ყვირის, თითქმის საყვირის ჩაბერესი. შემოქმედმა ერთი მუტა იონჯა აიღო და სპილოს მუცალზე დასვა, სპილომ ისევ საზარლად დაიბაგვლა, იონჯას ხორთუმი დასტყავა და შორს გაისროლა. გაფთხებული შემოქმედი უკან იხევს).

შემოქმედ. მხერგი მოიყვანეთ, სპილოს ზურგზე ტანტრეკიან დადგიეთ და მიწაზე გაჯახნეთ (თოხიანი მხერგი შეიძინა, სპილოს ზურგზე მოახტება და სახელოსიდან გაქაყავს. შემოქმედმა თავისუფლად ამოიხუნთვა, საგარეოდ ჩაეგება, ქისა ამოიღო, ჩიბუხი თუთუნით დატენა, ასანთი ფეხსაცმლის ქუსლზე გაქრა და მოუკიდა).

შემოქმედ. ი. გაბრიელ ფაშა, ძვირფასო!

გაბრიელ ფაშა. გისმენთ, ბატონო!

შემოქმედ. რომ იცოდე, როგორ დავიღალე! წელი თუ გადამწმენდა, ვეღარ ვიმუშავებ. რა მიწიღდა, ამ სიბერის დროს აუტკიავარ თავს ძალათი რატომ ვიტაკივებ? რა დღეს, რა საზე, მაინც ჩემი გასაკეთებელია, წავალ და ადამიანს შეგქმნი, მოვიხივებ კიდევაც, ლოკინზე წამოგვროდები, ფერისა ფეხებს დაავაზივებ, ფლავს მოვირთმებ, ქვევით, ღვადმიწაზე, სეირს ვუყურებ და ვიციანბ... კარგია, არა?

გაბრიელ ფაშა. რასაკვირველია, ბატონო!

შემოქმედ. ი. მომატილე რს ბუზები, ამისთანა თავჯახული და მოურიდებელი სულთნი არ მეგულება ქვეყნის გულზე, მაინც რამ შემაქმნიდა ეს თავხედები? იმის მიზეზად რომ მადლობა მიხზნან, გუნდრუკი უკმიონ თავის შემოქმედს, არ ამიკლეს, არ გადაშემაქს თავი?

გაბრიელ ფაშა. სახეზე ცოტა წყალი შეისხით, ჩემო ბატონო! წვირ-ულავაზე რძე და ბრინჯი შევრჩენიათ. ბუზებს ტკბილის სუნი ეცათ. ამიტომაც გესვენან (მუყაოს ნაჭირი შემოაქვს და ბუზებს ხოცავს).

შემოქმედ. ი. სარკე ახლო მომიწიე და შუა კარი, რომელზეც სველი თიხაა, შემოიტანე. (გაბრიელ ფაშა გადის და შემოაქვს გადატრეპილი კარები, რომელზეც თინიდან გამოტრეპილი ადამიანია).

შემოქმედ. ი. (სათვალებს წმენდს, გაკვირვებული დასცქერის ადამს და შემდეგ აღშფოთებული ყვირის): გაბრიელ!

გაბრიელ ფაშა. გისმენთ, ბატონო!

შემოქმედ. მეტოქეობა გინდა გამოვიწიო? არ გამოვიცა!

გაბრიელ ფაშა. არა, ბატონო, როგორ გავებდე! შემოქმედი. ვინ არის, თინიდან გამოტრეპვას რომ ცდილობს ჩემი მიბაძვით?

გაბრიელ ფაშა. არ ვიცი, ბატონო!

შემოქმედი. ეშმაკობას თავი დანებებ, თორემ ხომ იცო...

გაბრიელ ფაშა. (შუბლზე ხელი მიიღო): გამაბსენდა, ბატონო! გუშინ, როცა შემოვიღე, სავარძელში გეძინათ, მაიმური თქვენ გამოჯაგვრებას ცდილობდა, სარკეში იყურებოდა და თიხაში გორობდა. როგორც კი თვალში მომკრა, ოთახიდან გავარდა.

შემოქმედი. მით უკეთესი! წინ წაგებულნი საქმეა, მაგრამ მომავალში არ უნდა დავაგუებო, რომ მე მეტოქე მყავდეს. ახლა საქმეს შევღებდე (კარებს მიუჯდა, ზუზფართი თიხას აპრიალებს, უბერავს).

გაბრიელ ფაშა. იმ მამაცისებულმა მაიმუნმა არ გაგვიადვილა საქმე?

შემოქმედი. (იციანის) ლერწამი შემოიტანე. (შემოქმედი ჯიბიდან იღებს აბრეშუმის ცხვირსახოცს, სახეზე აფარებს გამოტრეპილ ადამს და მხადალად ლოცულობს. გაბრიელ ფაშას შემოაქვს ლერწამი. შემოქმედი პირში უბერავს ადამს. ადამი შეიძინრა, თვალები გაახილა. სახელოსნოს კარებს მოაწყნდნენ ანგალოზები, ფერიები. ისმის შეძახილები: ყოჩაღ! ბარეაჟალა! ვაშა!).

შემოქმედი. (გაკვირვებული ღიმილით) ადამ!

(ადამი წამოდგა და დღესი)

შემოქმედი. ი. (უახლოვდება მას). ადამ! მოდი აქ!

ადამი. შშია, შშია (მუცელზე ხელებს ირტყავს)...

შემოქმედი. ი. მოდი აქ, ილოცე! გუბრძანე და ხელ-პირს დაგბანე, თმას დაგვარცხნინე, მერე სამოსელით გავგვხავი და იესური საჭმლით ჩაიტკბარუნებ ბირს. რაც გესიამოვნოს, ვცელაფერი მიირთვი, მაგრამ ხორბალს თუ ახლე ხელი, ჩვენ შორის ყველაფერი გათავებულია და სამოსტესაც დაგატოვებინებ.

(ბანკულებიანი, თვალბრწყინებული ადამი, რომელსაც შემოქმედი სახე აქვს, ხელებს თავში წაიშენს და თმას ირტყავს).

ადამი. შშია, შშია (თითით მუცელზე უთითებს)...

(ეშმაკა ფარდა)

(ფარდის უკან ისმის ადამის ტირილი და მოთქმა: „შშია, შშია!“).

მესამე მოქმედება

ღვანაწილს ზედაპირის საერთო ხედი. ტყეები, მთები. ღვანაწილზე დავარდულ ცაზე ძლივს მოჩანს მთაგარე. ყრად ისმის ფრთხილების თევზ-ხაივები და მწერების ვრტყინა. ტყიდან გამოდის უზარმაზარი და უსაუბრო ცხოველები. თეთრის ზის ქვეშ ევას გვერდით დასა მამოწივით ბანჯვალანია, თმაგჩეჩილი, მუცელგამოხრელი ადამი, რომელსაც უარსო გასიხედავს აქვს. ტანდაბალ, დიდოვან, ფაროპირიან, წითელტუჩანა ევას გრძელი ომები მიწაზე დასრავებს. მას მაღალი მჭიდრო და საკმაოდ გამოკეთილი თქმო აქვს. ეტყობა, დაწნულია.

ევ (მიმბრთვას ადამს). ეს რა მცენ დამეცა თავზე! ნახე, მაიმუნმა რა ოინი მიყო? (მოწაზე ჯდება და მოთქვამს).

(ადამმა თუთის ხე დაბერტყა. მიწაზე რამდენიმე მარცვალ თუთია ჩამოვარდა. ევ ცრემლები იწმენდა, თუთას იღებს და ჭამს. ადამი მუშტრის თვლით ათვალიერებს ევას და იციანს).

გვ.ა. რა გემრიელია! სამოთხეში ასეთ ხილს სად ნახავ!
აღამი ი. სამოთხეში მშვიდად ვიყავით. ყველაფერი იმ
შერეწებული მუსიკით შეთანხმდა ბრალად. მან შეამცდინა
(ვეას პირი თუთი და აქვს გამოტენილი, თანხმობის
ნიშნად თავს უქნევს).

აღამი ი. სამოთხეში მსხლის ხეს შესვლადი თუ არა, ნა-
ყოფი მამინე პირში ვარდებოდა, აქ კი ყველაფერი
სამოგარისი, კაცი უნდა გაისარჯოს. მოდებდა და მო-
ცილებდა სხვა ცხოველებზე გამოდიან. წყველიმც იყოს
შეთანხმდა სახელი!

გვ.ა. (ამ დროს შემოფრატუნდა უზარმაზარი სირაქლემი)
გვ.ა. (წამოხველა). გასწი, დაიკარგე აქედან! ეს რაღა არის!
რა საშინელება!

აღამი ი. ეს სირაქლემია.

გვ.ა. სირაქლემი, სირაქლემი... შეშინია!
(აღამი ქეას იღებს და სირაქლემს ეცვრის. სირაქლემი
ქეას იჭერს და ყლავებს).

გვ.ა. ნახე, ქეა გადაყლაპა. რა უბედურებას გადაგვკი-
და შემოქმედმა. სირაქლემმა ჩვენც არ შეგვცადა
ჩვენი, ხეზე ავიდეთ (აღამი ვეას ხელი სტყავს და
ორივენი თუთის ხეზე ადიან).

გვ.ა. წყნელ შიშით თვალთ არ მომიხუტავს.

აღამი ი. ხომ გიუბნებოდი, სამოთხეში უკეთესია-მეთქი.
გაბრიელ ფაშას დაგუძახებ, მინდა შემოქმედს პატივს
სთხოვო და სამოთხეში დაგაბრუნონ ან გზა მაინც
მასწავლოს. სად არის სამოთხის შესასვლელი. თუ შე-
მოქმედმა ნება არ დაკარგა, რეზიდ შევიპარო. სა-
მოთხის მცარე ჩემი ძელი ნაცნობია (პირზე ხელს
იღებს და ყვირის). გაბრიელ, ეჭვი, გაბრიელ!...
(ცხოველებმა ხმა გაკმინდეს, ფრთაგამოღლით გაბრი-
ელ ფაშა მოფრინდა, მიესალმა. აღამი და ვეა ხიდან
ჩამოდიან).

აღამი ი. გაბრიელ ბატონო! უკაცრავად, რომ შეგაწუხეთ.
ლეთის გულისთავის, მოგვებნარე! ჩვენი სახელო
ღმრთის თავყანი იყო, პატივს სთხოვ, დაგვაბრუნოს
სამოთხეში. ღმერთმანი, ჩემი ბრალი არ არის! მუსიკა
შეთანხმა შემაცდინა. სირაქლეს მიიხრა, ტკბილად
და გასინჯო. მეც მოატყაუდი. რა ვიყოდი, შემოქ-
მედი და შეთანხმდა რომ წაიხრებოდა იყინენ. აქ
ცოტარება შეუძლებელია. ეგონა წუხელ მთელი დამე
თვთრდა გაათქნა. ასე არ ღარავ! რას ათქვამდა ღმერ-
თი, ჩვენ რომ გავმინდა? ჩვენი შექმნა ვინ სთხოვა?
კარგი, ბატონო, თუკი ეს საქმე გააკეთა, ასლა რატომ-
ცა გამოგვყარა სამოთხიდან?

გაბრიელ ფაშა. დამშვიდობე. ღმერთმა უკვე იხანა.
გაუშინე ცხარე ცრემლით ტირილი, დღესაც ვერ არის
გუზნებაზე. ისეა გააღმასახლებელი, რომ სულ ცოფობსა
ანოს და ვერაფერს ეკარება. დილით ერთი ლასათია-
ნად შეიპაროხსა. თქვენმა ბრალად ყველაფერი, სირ-
ბალს რომ ზამდით, რას ფიქრობდით?

გვ.ა. გაბრიელ ბატონო! გაუშინე მე და აღამი მთელი დღე
იმ გამოქაბოშოლი იმილიტობით (ანჩენებს). ცხოვე-
ლები ღმერთიან. შიშით სული გამძვრა. მიამუნებო-
თით ჭოროხის პალმებში გააქაზა ბუნაგი აკეთილებო. შემოქმედს
შეთანხმდა, ფირუზის სასახლე აკეთილებო, ისეთი,
სამოთხეში რომ იყოს.

აღამი ი. (გაბრიელ ფაშას): გაბრიელ, მოგახსენებ, ევას
რა ზუსტი, ცოდვა, თორემ მე ჯანდაბანდისაც გზა
მქონდა.

გაბრიელ ფაშა. გათავებული საქმეა! არაფერი არ
გამოვა.

აღამი ი. შემოქმედს უთხარი, დაგაბრუნოს სამოთხეში.
შექმნა როდის ვთხოვეთ ან ამ ისტატობის ჩვენება?

რაკილა გაგვანინა, ასლა თავში ქვა ისალს და დაგ-
ვემბროს!

გაბრიელ ფაშა. ხომ იცი, შემოქმედის სიტყვა კანო-
ნია! თქვენი თხოვნა რომ დაკმაყოფილოს, ხელს ყვე-
ლა აყაყანდება, ცხოველები ყმულით აიკლებენ აჭა-
ურბას.

გვ.ა. (ენის კბილი დააჭირა, აღმაცერად გახელა აღამს და
უთხრა): ღვთის საგნობი სიტყვებით როგორ ამოგდის
პირიდან! გაბრიელ ბატონმა რომ დაგწი, რა წინააღმდეგობა
ფიქრობ? ბოდიში, ბატონო! აპატიეთ აღამს.

გაბრიელ ფაშა. შემოქმედს მოგზარდა ამ ამბობის
მომცინა. სამყაროს შექმნა რომ დაგწი, რა წინააღმდეგობა
იგრძნო და თქვა: ლანძღვა-გინება არ ამცდებო.

გვ.ა. გაბრიელ ბატონო! თქვენ შესანიშნავი აღამიანი, არა,
უფრო სწორად, შესანიშნავი ანგელოზი ბრძანდებით.
მინდა, რაღაც გიამბოთ. ეს წუთია მე და აღამი ერ-
მათი ვიღებოთ და სირაქლემმა ჩაგვიარა. უნდა გენა-
ხათ, რამდენად ქეა გადაყლაპა!

გაბრიელ ფაშა. თქვენ, ღვთის მონებო, შემოქმედის
უკმაყოფილო ხართ?

აღამი ი. არა, მართალი ვიციხარი, ასლა ხომ მარტონი
ვართ, შემოქმედმა მართლა რისთვის შექმნა სამყარო?

გაბრიელ ფაშა. (ტრეპერად თითის იღებს): ჩვენ შო-
რის დარჩენა, არვისთანაა წამოიყვანეთ, მაგრამ თუთით
შემოქმედმა აქ იცის. უკვე მწარედ იხანა. მაინც რა-
ტომ გააუხე? უნდა მაღლა იჯდეს, ფლაგი მიირთვას,
თავის ნახელავს უყუროს და გაერთოს.

გვ.ა. აღამს ყურს ზე უდებო. ძალიანაც კარგი! აქ შესანიშ-
ნავია! სამოთხეში დაბრუნება არ გეინდა? იგი თავისუფ-
ლები გავალია, ის მაინცერ ისრაფილი ბეგი ფიქვდაფიქ
დადილებს, გასაქანს არ გავაძლიდა. ხმას ვერ ვიღუე-
დით, ხუმრობისა და მხიარულების უფლება არ გეკო-
ნდა. მაშინვე ისრაფილი ბეგი ჩვენს ჩვერდით აიკუტე-
ბოდა და საყვრის ჩაბერავდა. ასე არ არის, აღამ?

გაბრიელ ფაშა. აღბათ, თანდათანობით მივიწყეთ.
სამოთხისა უკმაყოფილო ხართ, აქაურობასაც იწუ-
ხებო, ვერ გამიგია, თქვენი მისაწონი ადგილი აღარ
ყოფილა ახსად და ვერ არის!

აღამი ი. ეგვა ჩემი სიხარული.

გვ.ა. ამიტომაც მიყვარხარ.

(გაბრიელ ფაშამ თავიდან ფეხებამდე შეათვალერა
ვეა. მან თითქმის დაიმორცხება. თუთის ხის ფოთო-
ლი მოგლოჯა და წინ აიფარა).

გაბრიელ ფაშა. ცხოვერების სიტყობება რომ იგრძ-
ნით, შემოქმედს უნდა, რომ თქვენ ბავშვი შეგეძინოთ.

გვ.ა. ბავშვი... ბავშვი... ბავშვი... ბავშვი...

გაბრიელ ფაშა. ბავშვი თქვენი მსაჯისი არსებება. პა-
წაწა ვეგოთ ან პაწაწა ადამიან, შემდეგ იგი გაიზო-
დება და თქვენ მისთვის იმრომბეთ, გვეყარებათ იგი
და თქვენ სიცოცხლესაც მერტი ფასი დაუღებია.

აღამი ი. შემოქმედის ახალი ფანდია. ჩვენი გაჩენით გული
ვერ იგვრა და ასლა კიდევ სხვა უნდა გააუბედუროს?
რა შეგცოდნეთ ასეთი?

გვ.ა. შემოქმედს შენი სწავლება არ სჭირდება. გაბრიელ
ბატონო, თქვენი მართალი ბრძანდებით. შემოქმედს
ჩემგან დიდი მოკითხვა გადაეცით. მას არაფერი არ
ქმნება. (აღამს) სამოთხიდან ახლანაც გამოგვარბა-
ნეს და შენ უკვე მარტო მტკვებ, აღმა-დაღმა დარბო-
ხარ, მუდამ მარტო ვარ. მე ისეთი არსება მინდა, ვინც
მუდამ ჩემთან იქნება და მეყვარება. სირაქლემს ხომ
არ დაგწევს ლაპარაკს. მე ხომ ის არ მიყვარს.

ა დ ა მ ი. კარგია, დღეს სირაქლემას სახელი მაინც ისწავლე.
(ამ დროს ზეციდან ისმის ხმა: გაბრიელ, ეგეი, გაბრიელ!)

გ ა ბ რ ი ე ლ ფ ა შ ა. ეტყობა, შემოქმედი გუნებაზე ვერ არის. ალბათ, ბრინჯის ფლაგს მომთხოვს ან ჭერშია კურკებით თამაშობს და თაღლითობას დამიწყებს. ასკა ჩვენი საქმე! ნახვამდის, ღმერთმა ხელი მოგიმართოთ! თუ დაგჭირდეთ, არ მოგერიდოთ, დამიძახეთ! (ცისკენ მიფრინავს).

ა დ ა მ ი. (ევას) რა ენად გაიკრიფე! კაცი საქმეს ვაკეთებდი და ხელი რატომ შემეშალე? ცხოვრების ეს რა თანამგზავრი მომიცა შემოქმედმა? მარტოობა რომ არ მეგრძნობ, მარცხენა ნეკნი ამომაცალა და შენ ასე გაჩნდი.

ე ვ ა. ეა, ეს ხომ მტკნარი სიცრუეა! ვერვფე დაგიჯერე! არ გიყვარვარ, ხომ? ყველაფერს ვუამბობ გაბრიელ ფაშას. თუ ბავშვი შემეძინა, შენ რაღად მინდიხარ! რას მაყვებდრი, შენი მარცხენა ნეკნი შემოქმედს ჩემთვის კი არა, სირაქლემასთვის უნდა გადაეგდო. ფუი, ამ სიცოცხლეს. ფუი (მიწაზე აფურთხებს, თავპირში იშენს და ცრემლებად იღვრება)!

ა დ ა მ ი. (თავზე ხელს უსვამს). ბიჭოს, შენც გაგესხნა გონება!

ე ვ ა. მე მეგონა, გიყვარდი. ახლა ვხედავ, რომ მოვტყუვდი. ენა მხარზე გაქვს გადაკიდებული. სამოთხეში დაბრუნებაზე ლაპარაკით გინდა თვალი ამიხვით გახანა? სადღაც დარბისარ, უპატრონოდ დამაგდე. ამ ცხოველებების შიშმა მომელა (ცრემლებს იწმენდს).

ა დ ა მ ი. ხუმრობა აღარ იცი? რა ლამაზი ხარ, გენაცვ ლექსი მიყვარხარ!

ე ვ ა. მეც მიყვარხარ, გაბრიელ ფაშასთანაც გითხარი, მიყვარხარ-მეთქი, დარდი გაღამავიწყე, შენ რომ არ მყავდე, გავგიჟდებოდი (მზე ჩაესვენა, ციდან შემინებულ ბული სახით იჭვრიტება მთვარე. ტყიდან სპილო გაბოვიდა, ხორბული მალულა იშვირა და აყვირა. ადამი და ევა ხეზე ადიან. ერთმანეთს ეხვევიან).

ა დ ა მ ი. აქ მუდამ ფაციფუცია, კაცი გაწამაწიანია, მაგრამ სამოთხის ერთფეროვან, მოსაწყენ ცხოვრებას მაინც აქაურობა მიჩნევია. სამოთხეში სული კინაღამ გამძვრა. გაუთავებელი ჭამა, ძილი და უსაქმობა მომაბეზრებელია. საკვირველია, როგორ ძლიერ იქ ანგელოზები!

ე ვ ა. მიხარია კიდევაც, სამოთხიდან რომ გამოგყვარეს. აქ ზედამხედველები მაინც არ არიან და ერთმანეთის სიყვარულით თავისუფლად შეგვიძლია დავტკბეთ.

ა დ ა მ ი. მოდი ჩემთან, ტუჩები შევაწებოთ, ბოლოს და ბოლოს, სიცოცხლის არსი ამაშია.

(აღიმა დაიხარა, ევას მაგრად აკოცა, ევამ ხის ტოტები ჩამოსწია და ორივენი ფოთლების იქით გაუჩინარდნენ).

ე შ ვ ე ბ ა ფ ა რ დ ა.

(ფარდის უკან ისმის ცხოველების ყმული, ყვირილი, რომელიც თანდათან მიყუჩდება).

პარიზი, 1946 წელი.

სპარსულიდან თარგმნა თინათინ ჯეშელავამ.

